

Med fast grund under fødderne på åbent vand!

(Mobil husbåd, Ark, Odense indre havn 2025)

Det blev sagt om K. Helveg Petersen, at han stod med fødderne godt og grundigt plantet i den fri luft. Han var den ene af de tre forfattere til bogen, *Oprør fra midten*, der udkom i 1978, og som fortsat er den mest solgte debatbog set på dansk.

Grunden til at bogen blev så omdiskuteret, er, at den stiller spørgsmålstejn ved den metafortælling, dvs. ideologi, der ligger til grund for selve forestillingen om succes og udvikling i det moderne samfund.

Lakonisk kommer det frem som et faktum i bogen, at bestræbelserne på at afskaffe mangelen i det moderne samfund fører til mangel i kraft af den måde, som det pengeøkonomiske system udfolder sig på.

Dens budskab er formuleret med udgangspunkt i det, at den moderne verdens udvikling er selvnegerende i ontologisk forstand, og at fortællingen om udviklingen derfor står for de rene semantiske øvelser, luftkasteller funderet i en virkelig væren, som de dækker over, tildækker perverterer samfundets kognitive tilgang til. Det er siden blevet [dokumenteret i overmål](#).

Den herskende fortælling om udviklingen centrerer sig om markedet, om det at opnå succes i pengeøkonomisk forstand.

Bogens grundantagelse er, at bestræbelserne på at berige sig selv i pengeøkonomisk forstand fører til fattigdom og ødelæggelse af de realøkonomiske værdier, naturen og det egentlige livsgrundlag, der også bærer pengeøkonomien med dens pålydende værdier.

Den hedder med rette "Oprør fra midten", fordi den gør op med det meningskriterium, den udviklingsfortælling, der dengang (såvel som nu) lå til grund for både højre og venstreorienteret ideologi. Den står midt i det hele og modsiger alle etablerede ideologiske positioner.

Derfor så man det gigantiske ideologiske slagsmål omkring bogen, som på ingen måde førte i mål med noget reelt eller til forandringer i det ideologiske fundament inden for den herskende orden.

Det var samtiden og nutiden, der stod parkeret med begge fødder godt og grundigt i den fri luft, ikke K. Helveg Pedersen eller de andre to forfattere, Niels I. Meyer og Villy Sørensen.

Den faktabaserede og eksistentielt funderede selvforståelse, den form for livsførelse, som udfolder sig i kontakt med livets forudsætninger, har ikke indfundet sig i den stort anlagte sociale selvbeskrivelse. Det kommer sig af, at de kriterier, der gælder for politisk, social og økonomisk succes, ikke tillader, at hensynet til det selvnegerende i selv samme kriterier får opsættende virkning.

Forandringen og kontakten med livsgrundlaget kan kun komme med det liv, der ikke ødelægger sit eget fundament. Det er lidt som om, at man må være i mål med øvelsen for at komme det.

Det begynder i praksis med konkret læring, menneskelig integritet, respekt for menneskets potentiale som andet og mere end en semantisk øvelse og de kun økonomiske, politiske, juridiske eller psykiske beregninger hver især.

Den antagelse, der fungerer som en pervers form for selvlegitimering, går ud fra, at mangfoldigheden af delmål og delrationalitet alle bygger op om en højere form for formålsmæssighed og rationalitet. Sagt på en anden måde, at succes økonomisk, politisk, juridisk, psykisk og socialt i sidste ende bidrager til og bygger op om succes i det hele taget.

Samfundets selvnegerende succes skyldes, at øget forbrug og økonomisk omsætning fører til ødelæggelse af de mere naturligt givne livsbetingelser, klima, biologisk mangfoldighed, vandet omkring

os og under, de rene ressourcer, vores egen fysiske og psykiske sundhed.

Det demokratiske samfunds svaghed består i dets styrke, det at flertallet med dets ønsketænkning under henvisning til den fri meningsdannelse står for en efterspørgsel på markedet for holdninger, der skaber sit eget udbud.

Markedet er en ekstremt effektiv form for snylter på livets forudsætninger, som tilmed ophøjer sig til status af højeste dommer i alle livets spørgsmål.

Det moderne samfund orienterer sig faktaresistent og demokratisk uden at have ontologien i orden, dvs. uden at orientere sig i overensstemmelse med den sande lære om det der er og eksisterer.

Journalister og meningsdannere er ikke filosoffer. Filosofien er en svær øvelse for dem, og de har altid haft det ekstremt svært med netop sandheden.

Filosofi betyder kærlighed til viden. Det er også en svær disciplin, der kommer ind om erkendelsesteori, ontologi, etik, videnskabsteori og de andre konkrete og teoretiske kriterier for at kvalificere erfaringen som sand.

Udviklingen inden for den disciplin, som det moderne samfund har udviklet til fuldkommenhed, nemlig evnen til at formulere og udbyde de rene semantiske øvelser, det fuldkomne kognitive selvbedrag, den løsrevne sociale konstruktivisme, er nu ført over i dannelsen af et helt nyt selvorganiserende fænomen, den kunstige intelligens.

Den kunstige intelligens er i stand til at byde ind i relation til de allerede etablerede sproglige strukturer, som den tager udgangspunkt i. Den modsiger ikke, er ikke i stand til at erfare noget, men reproducerer allerede etablerede strukturer i deres kontekst. Den er allestedsnærværende og behersker i princippet alt, hvad der allerede er formuleret. Hvor den er programmeret til at fange og fastholde brugeren, der bekræfter den brugerens forventningsstrukturer med henvisning til den demokratisk vedtagne lov, der siger, at alle har ret til at danne og have sin mening.

De rene semantiske øvelser, fritsvævende i forhold til ontologien, er den kunstige intelligens' spidskompetence.

Af samme årsag er der en velbegrundet frygt for at blive overflødig i de kredse, der ernærer sig pengeøkonomisk ved at sælge de former for luftkasteller, som holder den herskende orden oppe ideologisk. Journalister, finanssektorens cand. oeconer, politikere (der ikke

allerede har sat sig på det hele som en anden Trump), tenderer mod at blive overflødige.

Den stort anlagte sociale selvbeskrivelse er døende, på grund af sin egen succes og manglende respekt for det, der er og eksisterer.

Trumpismen er den selvnegerende udviklings kulmination. Men forklaringen på det kommer ikke frem inden for den verden, der er forklaringen på det. Man fokuserer på [fænomenet Trump](#), som om han i sig selv var en forklaring. Man vil ikke ind på samfundet som forklaringen på ham som fænomen.

Den kunstige intelligens har meldt sig på banen, og er, hvad de kun semantiske øvelser angår, den menneskelige intelligens langt overlegen. Det kunne i princippet også være med til at gøre en positiv forskel.

Sådan som vi står nu, er det nødvendigt at der sker noget drastisk med den sociale selvforståelse.

Det handler om at få ontologien i orden, dvs. om at leve med en anden og mere forpligtende forståelse for det fundamentale livsgrundlag, end det sker i forlængelse af det moderne samfund med selvforståelse.

Den måde, som udviklingen beskrives og fremmes på i kraft af den herskende orden, hvor man som i Danmark stort set ikke har det, som man her kalder korruption, fordi man har omdøbt det til det at netværke, sigter alt overvejende på at fremme koncentrationen af købekraften hos de få, på bekostning af de mange og det egentlige livsgrundlag.

Metafortællingen, som oprøret fra midten gik imod, handler om markedet, markedet som realitetsprincip og ideologi.

Denne fortælling udbydes på markedet, handler om markedet, hvorom det siges, at alt, hvad der er godt for vinderen på markedets betingelser, er ikke bare godt for denne, men i det hele taget.

Markedet er ophøjet til status af højeste dommer i alle livets spørgsmål inden for den herskende orden.

I den position er markedet både offer og bøddelev i processen, hvor de købestærke netop bruger deres økonomiske magt til at udbyde budskabet om, at markedet skal indtage sin position som den højeste dømmende og udøvende magt i alle livets spørgsmål.

Det er så den metafortælling, ideologi, som lovene formuleres ud fra. Dvs. staten, den lovgivende magt skriver sine love ud fra denne ideologi, der kommer meget tæt på socialdarwinismen.

Den kunstige intelligens kan bekræfte enhver troende, ideologisk orienteret og religiøs selvforståelse om rigtigheden i indholdet i sin overbevisning. Retten til at have sin mening på trods af fakta og realitet er ikke bare indskrevet i grundloven, men imødekommes nu performativt af de rene sprogmaskiner.

Maskinerne står for de rene semantiske øvelser, der ret beset afslører, at det orienteringsmønster, som bærer den sociale identitet, netop er en social konstruktion uden forpligtende ontologisk fundament. Maskinerne, som på ingen måde er hæmmet af hensyn til noget som helst, kan overtage den sociale selvbeskrivelse, som formidles gennem de kommercielle medier og andre statsfinansierede public service medier.

Journaliststanden er bange for at blive overflødig. Det er fordi, at den allerede er det!

Den sociale identitet, ideologi, religion, politisk standpunkt kan beskrives som social konstruktion, funderet i en tavs virkelighed.

Hvordan afslører maskinerne det! (Det gør de i kraft af deres ontologi - de "er" ikke som mennesket er!)

Menneskets egentlige potentiale er funderet i evnen til at føle, tænke, tale og lytte.

[Når mennesket er tættest på sit potentiale](#), så virker tavsheden ekstremt påtrængende. Stilheden kan tale, råbe på indhold, lyttende, søgende. Tavsheden mellem mennesker kan være noget af det mest belastende for sindet. Luften kan citre i rummet, hvis tavsheden larmer som tomhed.

Vi kender alle sammen den situation, som beskrives med en engel, der bevæger sig gennem rummet. En lidt pinlig situation kan blive mere end pinlig, hvis en og anden er kommet til at sige noget lidt for alvorligt i noget, der skulle have været en festlig situation.

Mediet vil ikke være budskabet, luften, tomheden, der larmer.

Men mediet er budskabet. [Organisationerne bag massekommunikationen](#) arbejder på de vilkår, som de tilbyder og ideologiserer over.

Maskinerne siger ikke noget, kan ikke sige noget. De kan ikke lytte. Alligevel skaber de noget, der kan betragtes som udsagn. Det er fordi, at de med udgangspunkt i mangfoldigheden af sproglige nedslag former de semantiske strukturer, som beforder menneskets erfaring i meningens form.

Når vi er sammen og kommunikerer, så benytter vi os af et ekstremt udviklet struktureret semantisk univers med tradition og forudsætninger for mening. Vi er dømt til at orientere os i meningens form.

Maskinerne erfarer ikke noget, kan ikke lytte, har ingen følelser, er ikke engageret og ingen integritet eller stolthed at miste. Det tilhører mennesket, takket være det potentielt menneskelige.

Når mennesket lyver, så larmer sproget.

Når mediet skaber larm, så er det fordi det er mere end et blot og bart formidlende mellemed. Medierne har larmeret i årtusinder, som præsterne, der påstår at de er Guds forlængelse, så vinder de deres position i samfundet ved at lade som om, at de blot er formidlere af information, dialog og underholdning.

Men det er de ikke. De kæmper først og fremmest for at vinde en plads i samfundet. De er ikke neutrale. De formidler ikke kun. De vil ikke være budskabet, og fortrænger deres brugeres opmærksomhed omkring sig selv som medie med de budskaber, som primært er skabt med det formål i det hele taget at fange den opmærksomhed, som de lever af at fange.

De lever for at overleve og deres ideologi er markedsfundamentalismen, en form for socialdarwinisme, som kun af navn er i familie med Darwins lære om evolutionen.

Von Triers film handler alle om at lave film. Derfor larmer de ikke. Budskabet er eksplicit budskabet selv, filmene dækker ikke over noget, men er hvad de viser.

Det er ikke til at holde ud at se dem mere end en enkelt gang. Filmen tematiserer sig selv som film, og er derfor ikke film, dvs. de er ikke falsk overflade, eller falsk objektivitet!

Han giver hver genre sin film, dvs. en film om at lave den slags film, som ikke bare er en film.

Hans første film, [orchidegartneren](#), er en følelsesmæssig ironisk replik;

“Victor Mase havde studeret kvinder, han kendte dem godt”.

Rustvognens chauffør stiger ud af bilen, går om og åbner kisten, tager den døde hat af liget og på sit eget hoved, for så at køre videre. (Von Triers kommentar til sig selv, som den der kører frem med den døde etikette på sit hoved)

“Film” er levende billeder af døde eller døde billeder af levende.

Tænkningen kommer ud af den tomhed, der ikke kan holde sig selv ud. Ai's sproglige nedslag står som en påstand om, at det er en interessant tanke, men er blot mediets selvorganiserende ekko af tanker, der kom af flugt fra tomhed.

Albert Dam taler om stoffet som noget, der ikke kan holde sin tomhed ud. Men det er tankens indhold, der opstår som sindets flugt fra den gabende tomhed. Flugten fra tomheden, den larmende tomhed, er tankens fødsel. Noget som medierne lever af at fortrænge sig med sin larm.

Maskinerne har aldrig skabt en tanke, har intet at formidle af samme årsag, men deres prompte svar på spørgsmål ligner, kommer til verden som efterdønninger af efterdønninger af noget, der måske var en tanke, tingsliggjort, døde, larmende påtrængende.

Universet er alt overvejende tomt. Stoffet er i overensstemmelse med den moderne fysik kun som en krusning på overfladen af tomhed. Tanken flyder intet i universets tomhed, som den flygter fra.

Uanset hvor rige vi mennesker bliver pengeøkonomisk, så orienterer vi os, som om vi var fattige. Det er ekstremt larmende, for den der har ontologien i orden.

Tænkningen skærer gennem støjen på en overbefolket planet midt i et dødsens stille og tomt univers.

Den vidner om det fantastiske i at være vidne til det der er og eksisterer.

Den står for udsagnets iboende censur.

